

PŘÍPADOVÁ STUDIE DOBRÉ PRAXE PRÁCE S DĚTMI OHROŽENÝMI DOMÁCÍM NÁSILÍM – LIBERECKÝ KRAJ

CASE STUDY OF GOOD PRACTICE IN WORKING WITH CHILDREN AT RISK OF DOMESTIC VIOLENCE – LIBEREC REGION

Bohdana Richterová

Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta, Ostravská univerzita, Ostrava

Abstrakt

Případová studie dobré praxe v Libereckém kraji vznikla jako dílčí část výzkumu zaměřeného na děti a domácí násilí v České republice. Cílem studie bylo popsat dobrou praxi služeb zaměřených na ohrožené děti domácím násilím v kontextu vybraného kraje. Studie navazuje již na výstupy z dotazníkového šetření a analýzu ohniskových skupin s experty na téma z celé ČR. K identifikaci a pochopení dobré praxe v kraji jsme použili tematickou narativní analýzu dle Riesmannové se zaměřením na osm klíčových témat. Sběr dat proběhl analýzou realizovaných rozhovorů doplněný analýzou písemných materiálů.

Klíčová slova: domácí násilí, děti, služby pro děti ohrožené domácím násilím

Abstract

The case study of good practice in the Liberec Region was developed as part of a research project focused on children and domestic violence in the Czech Republic. The aim of the study was to describe examples of good practice in services aimed at children affected by domestic violence in the context of the selected region. The study builds on the findings from a questionnaire survey and a focus group analysis conducted with experts on the topic from across the Czech Republic. To identify and understand good practice in the region, we applied thematic narrative analysis according to Riessman's approach, focusing on eight key themes. Data collection was carried out by analyzing interviews conducted, supplemented with an analysis of written materials.

Keywords: domestic violence, children, services for children at risk of domestic violence

1 ÚVOD

Děti ohrožené domácím násilím představují zranitelnou skupinu, která často zůstává mimo hlavní zaměření pomáhajících profesí. V kontextu pedagogiky je klíčové rozpoznání známek ohrožení a efektivní spolupráce škol s dalšími institucemi. Případová studie se zaměřuje na příklady dobré praxe v Libereckém kraji, kde byly analyzovány rozhovory s pracovníky školství, sociálních služeb a justice, doplněné o analýzu dokumentů. Výzkum využil tematickou narativní analýzu zaměřenou na osm klíčových témat.

2 TEORIE

Domácí násilí je aktuálně významně propojováno s ochrannou dětí, zajištěním jejich potřeb a nastavením služeb pro tyto děti. Tento fakt souvisí s rostoucím povědomím o škodlivých dopadech domácího násilí na děti. Výzkumně jsou podloženy dopady na emocionální a psychické zdraví dětí i v případech, kdy dítě sleduje domácí násilí, které probíhá mezi členy rodiny, se kterými žije ve společné domácnosti (Jeffries et al., 2015, Mohamed et al., 2024). Poskytování služeb pro děti ohrožené domácím násilím je nedostatečné v České republice i v zahraničí (Mellaard & Meijl, 2020). Mnohé služby na ochranu dětí mají tendenci zaměřovat se spíše na práci s dospělými, než na práci s dětmi (Fusco, 2013, Scrafford et al., 2020). Příklady dobré praxe se mohou stát inspirací pro rozšíření stávajících služeb nebo vznik služeb zcela nových.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Byly vytvořeny tři typy polostrukturovaných rozhovorů: první pro pracovníky v sociální a školské oblasti, druhý pro pracovníky justice a třetí pro pracovníky policie. Výběr participantů byl na základě expertního výběru (Marshall et al., 2021). Celkem bylo realizováno 8 rozhovorů. V rámci triangulace dat byla analýza rozhovorů obohacena o zkoumání relevantních dokumentů. Tyto byly vybrány s cílem doplnit a upřesnit zjištění z rozhovorů, poskytnout širší kontext a umožnit hlubší porozumění zkoumanému tématu. K identifikaci a pochopení dobré praxe jsme použili tematickou narativní analýzu (Riessman, 2008) se zaměřením na osm

klíčových témat. Byl získán úplný přepis nahraných rozhovorů. Dále docházelo k hledání obsahu tématu dobré praxe v jednotlivých stanovených indikátorech.

4 VÝSLEDKY / OČEKÁVÁNÉ VÝSLEDKY

Při analýze dat a informací se zaměřením na dobrou praxi s řešením domácího násilí u dětí se ukázaly jako významné konkrétní příklady dobré praxe, tak souvislost s kontexty konkrétního kraje, v našem případě Libereckého.

Liberecký kraj na severu ČR je po Praze je druhým nejmenším krajem. Vykazuje řadu rizik ve všech osmi zkoumaných oblastech (významně např. v oblasti nedostupnosti služeb, vzdělávání pracovníků, prevenci nejen ve školách). Jako jeden z významných deficitů v kraji bylo popisováno chybějící krizové centrum pro děti nebo nedostupnosti některých služeb v okrajových částech kraje.

Významnou službou s řadou narativních popisů případů práce s ohroženými dětmi domácím násilím se ukázala služba NZDM Maják plus. Zařízení funguje jako záchytná služba a aktivátor systému pomoci dětem ohroženým DN. Pracovníci služby v některých případech čelí situacím, kdy děti zažívají fyzické násilí a jiné formy ohrožení v důsledku závislostního chování rodičů. Pomoc náctiletým probíhá v NZDM bez stigmatizace spojené s označením dítěte za oběť.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Potřeba nastavit minimální standardy služeb pro děti ohrožené DN se ukázala klíčová i v Libereckém kraji. Možnosti navázat na dobrou praxi služeb jsou patrné zejména u NZDM Maják. Multidisciplinární přístup může stavět na již existující spolupráci intervenčních center, OSPOD a Policie ČR. Využívání současných zdrojů se ukazuje především v oblasti rozšíření práce intervenčního centra jak do počtu zaměstnanců, tak rozšíření cílové skupiny na děti do 16 let, včetně posílení práce detašovaných pracovišť v okrajových částech kraje. Studie zdůrazňuje nutnost posílení sociálních služeb a vytvoření jednotné metodiky práce s dětmi. Výsledky odpovídají mezinárodním poznatkům o potřebě multidisciplinárních přístupů (Nadace Sirius, 2024).

PODĚKOVÁNÍ

Případová studie dobré praxe v práci s dětmi ohroženými domácím násilím v Libereckém kraji je dílčí částí projektu „Děti a domácí násilí – výzkum potřebnosti služeb specializovaných na pomoc dětem ohroženým domácím násilím a návrh minimálních parametrů těchto služeb“, financovaného se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci programu BETA 2. Dobrá praxe byla využita jako podpora návrhu minimálních parametrů fungování služeb pro děti ohrožené domácím násilím v České republice.

6 LITERATURA

- Fusco, R. (2013). “It’s hard enough to deal with all the abuse issues”: Child welfare workers’ experiences with intimate partner violence on their caseloads. *Children and Youth Services Review*, 35(12), 1946–1953.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.09.020>
- Jeffries, S., Field, R., & Bond, C. (2015). Protecting Australia’s children: A cross-jurisdictional review of domestic violence protection order legislation. *Psychiatry, Psychology and Law*, 22(6), 800–813.
<https://doi.org/10.1080/13218719.2015.1015204>
- Marshall, C., Rossman, G. B., & Blanco, G. L. (2021). *Designing qualitative research* (7th ed.). SAGE Publications.
- Mellaard, A., & van Meijl, T. (2020). Domestic violence policies in the Netherlands: A regime of deficiency. *Anthropological Theory*, 20(4), 447–468.
<https://doi.org/10.1177/1463499620958857>
- Mohamed, H., Sherbeny, E., & Ali, L. (2024). Physical health problems related to domestic violence among primary school children at Beni-Suef City. *Journal of Health Care Research*, 1(1), 17–28. <https://doi.org/10.21608/jhcr.2024.357469>
- Nadace Sirius. (2004, 10. listopadu). *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě ve škole: Doporučené postupy pro pracovníky škol*. https://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/primarni%20prevence/Priloha_5_Metodickeho_doporuceni_tyran_e_zneuzivane_zanedbavane_dite.pdf
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. SAGE Publications.

Scrafford, K., Miller-Graff, L., Umunyana, A., Schwartz, L., & Howell, K. (2020). „I did it to save my children“: Parenting strengths and fears of women exposed to intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(9–10), NP7775–NP7802. <https://doi.org/10.1177/0886260520969231>